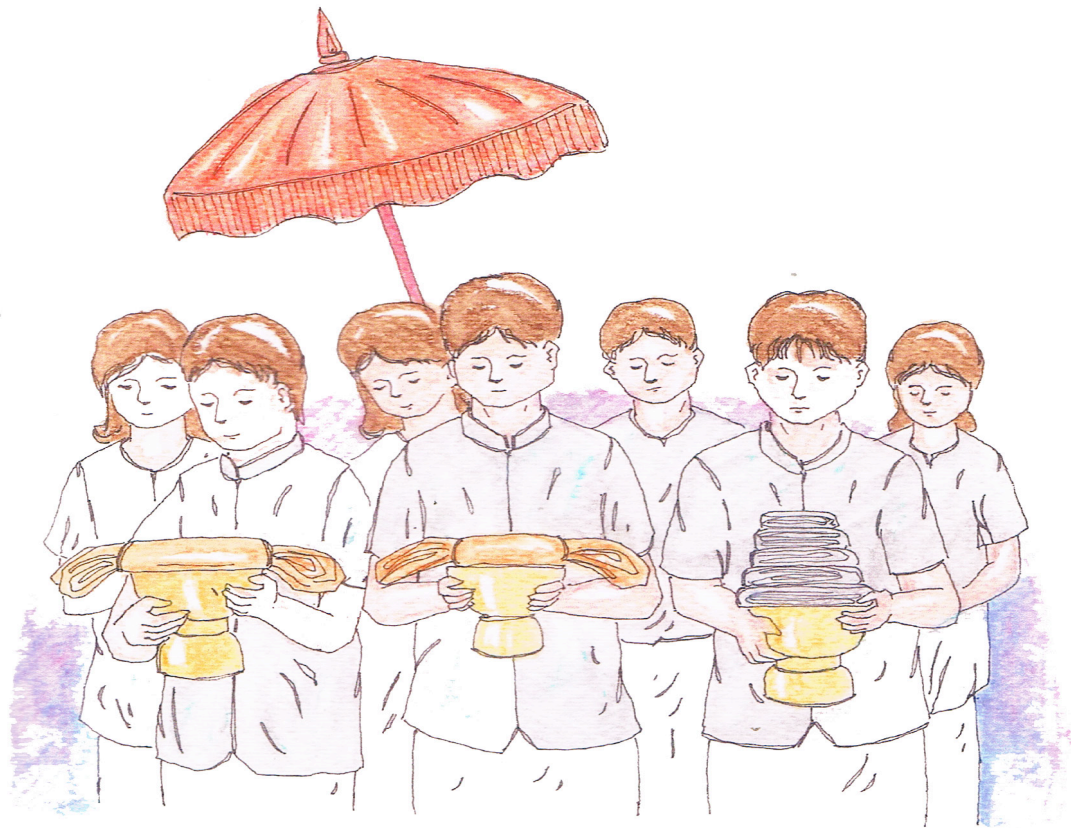

หนังสือส่งเสริมการอ่าน

วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ชุด วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ชุดที่ ๓ ทำบุญกฐิน

ปราโมทย์ แหวนเงิน เรื่อง
ปรีชา มณีล้ำ ภาพ

พิธีทอดกฐิน กฐิน ตามศัพท์แปลว่า ไม้สะดึง คือไม้แบบสำหรับซึ่ง เพื่อตัดเย็บจีวร ในทางพระวินัยใช้เป็นชื่อเรียกสังฆกรรมอย่างหนึ่งที่พระพุทธรเจ้าทรงอนุญาตแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาแล้ว เพื่อแสดงออกซึ่งความสามัคคีของภิกษุที่ได้จำพรรษาอยู่ร่วมกันโดยให้พวกเธอพร้อมใจกันยกมอบผ้าผืนหนึ่งที่เกิดขึ้นแก่สงฆ์ ให้แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งในหมู่พวกเธอที่เป็นผู้มีคุณสมบัติสมควรแล้วภิกษุรูปนั้นนำผ้าที่ได้รับมอบไปทำเป็นจีวร ครั้นทำเสร็จแล้ว ภิกษุรูปนั้นแจ้งให้ที่ประชุมสงฆ์ ซึ่งได้มอบผ้าแก่เธอนั้นทราบเพื่ออนุโมทนา เมื่อสงฆ์คือที่ประชุมแห่งภิกษุเหล่านั้นอนุโมทนาแล้ว ก็ทำให้พวกเธอได้สิทธิพิเศษที่จะขยายเขตทำจีวรให้ยาวออกไป (เขตทำจีวรตามปกติ ถึงกลางเดือน ๑๒ ขยายต่อออกไปถึงกลางเดือน ๔) ผ้าที่สงฆ์ยกมอบให้แก่ภิกษุรูปหนึ่งนั้นเรียกว่า ผ้ากฐินสงฆ์ผู้ประกอบกฐินกรรมต้องมีจำนวนภิกษุอย่างน้อย ๕ รูป

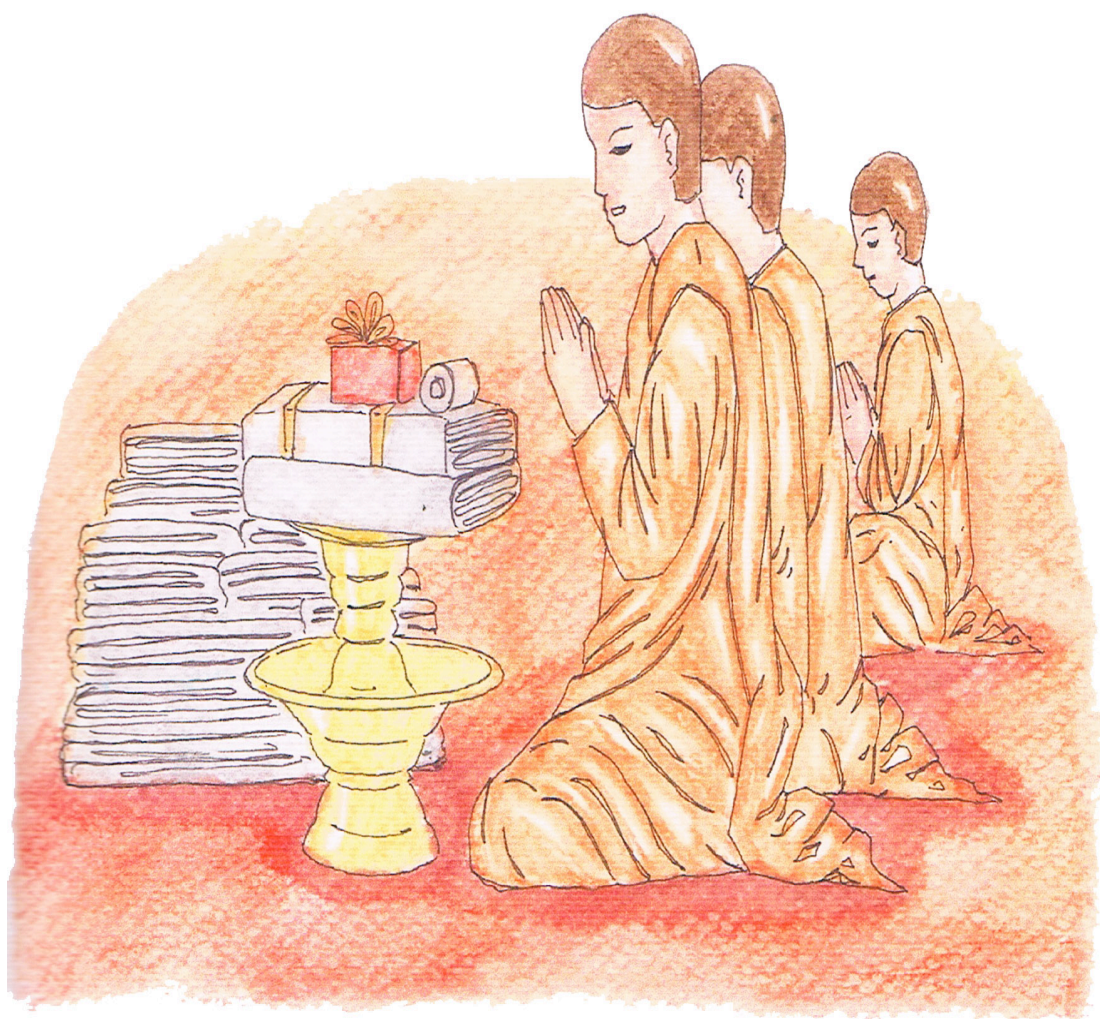
ในสมัยพุทธกาล พระภิกษุชาวปาไถยรัฐ (ปาฐา) ผู้ทรงรุดงค์ จำนวน ๓๐ รูป เดินทางไกลไปไม่ทันเข้าพรรษา เหลือทางอีกหกโยชน์จะถึงนครสาวัตถี จึงตกลงจำพรรษาที่เมืองสาเกตตลอดไตรมาส เมื่อออกพรรษา จึงเดินทางไปเฝ้าพระบรมศาสดา ณ เขตวันมหาวิหาร นครสาวัตถี ภิกษุเหล่านั้นมีจิวรเก่าเปื้อนโคลนและเปียกชุ่มด้วยน้ำฝน ได้รับความลำบากตรากตรำมาก พระพุทธองค์จึงทรงอนุญาตให้ภิกษุที่จำพรรษาครบ ๓ เดือนกรานกฐินได้

กรานกฐิน หมายถึงขิงไม้สะดึง คือ เอาผ้าที่จะเย็บเป็นจิวรเข้าขิงที่ไม้สะดึง เย็บเสร็จแล้วบอกแก่ภิกษุทั้งหลาย ผู้ร่วมใจกันยกผ้าให้ในนามของสงฆ์ เพื่ออนุโมทนา ภิกษุผู้เย็บจิวรเช่นนั้นเรียกว่า ผู้กราน พิธีทำในบัดนี้คือ ภิกษุซึ่งจำพรรษาครบสามเดือนในวัดเดียวกันต้องมีจำนวน ๕ รูปขึ้นไป ประชุมกันในอุโบสถ พร้อมใจกันยกผ้ากฐินให้แก่ภิกษุรูปหนึ่งในหมู่พวกเธอ ภิกษุรูปนั้นทำกิจ ตั้งแต่ ชัก กะ ตัด เย็บ ย้อมให้เสร็จในวันนั้น ทำพิณทุกัปปะอธิษฐานเป็นจิวรครองผืนใดผืนหนึ่งในไตรจิวร แล้วบอกแก่ภิกษุสงฆ์ ผู้ยกผ้าให้เพื่ออนุโมทนา และภิกษุนั้นอนุโมทนาแล้วเรียกว่า “กรานกฐิน” ถ้าผ้ากฐินเป็นจิวรสำเร็จรูป กิจที่จะต้อง ชัก กะ ตัด เย็บ ย้อม ก็ไม่มี

พระภิกษุที่ได้รับกรานกฐิน ให้ได้รับอานิสงส์ ๕ ประการคือ

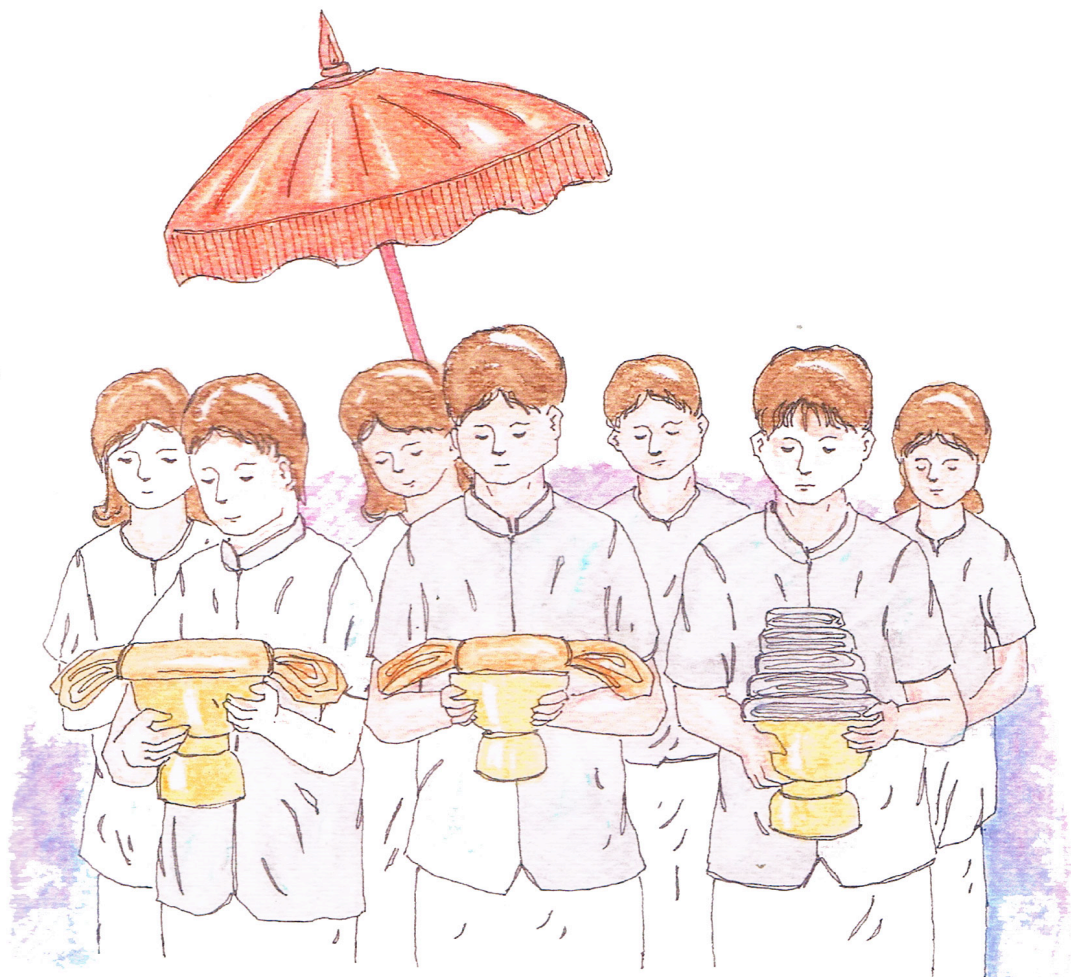
1. เทียวไปไหนไม่ต้องบอกลา
2. ไม่ต้องถือไตรจีวรไปครบ
3. ฉ้นคณโกชน์และปรัมประโกชน์ได้ (ฉ้นคณโกชน์ หมายถึง ฉ้นเป็นหมู่ คือ ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป รับนิมนต์ออกชื่อโกชนะแล้วฉ้น, อีกนัยหนึ่งว่า นั่งล้อมโกชนะฉ้นหรือฉ้นเข้าวง และปรัมประโกชน์ หมายถึง โกชนะที่หลัง คือ ภิกษุรับนิมนต์ในที่แห่งหนึ่งด้วยโกชนะทั้ง ๕ อย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วไม่ไปฉ้นในที่นิมนต์นั้น ไปฉ้นเสียในที่อื่น ที่เขานิมนต์ที่หลังซึ่งพร้อมเวลา)
4. ทรงอดิเรกจีวรได้ตามปวารณา
5. จีวรอันเกิดขึ้นนั้นได้แก่พวกเธอ และได้ขยายอานิสงส์ ออกไปอีก ๔ เดือน

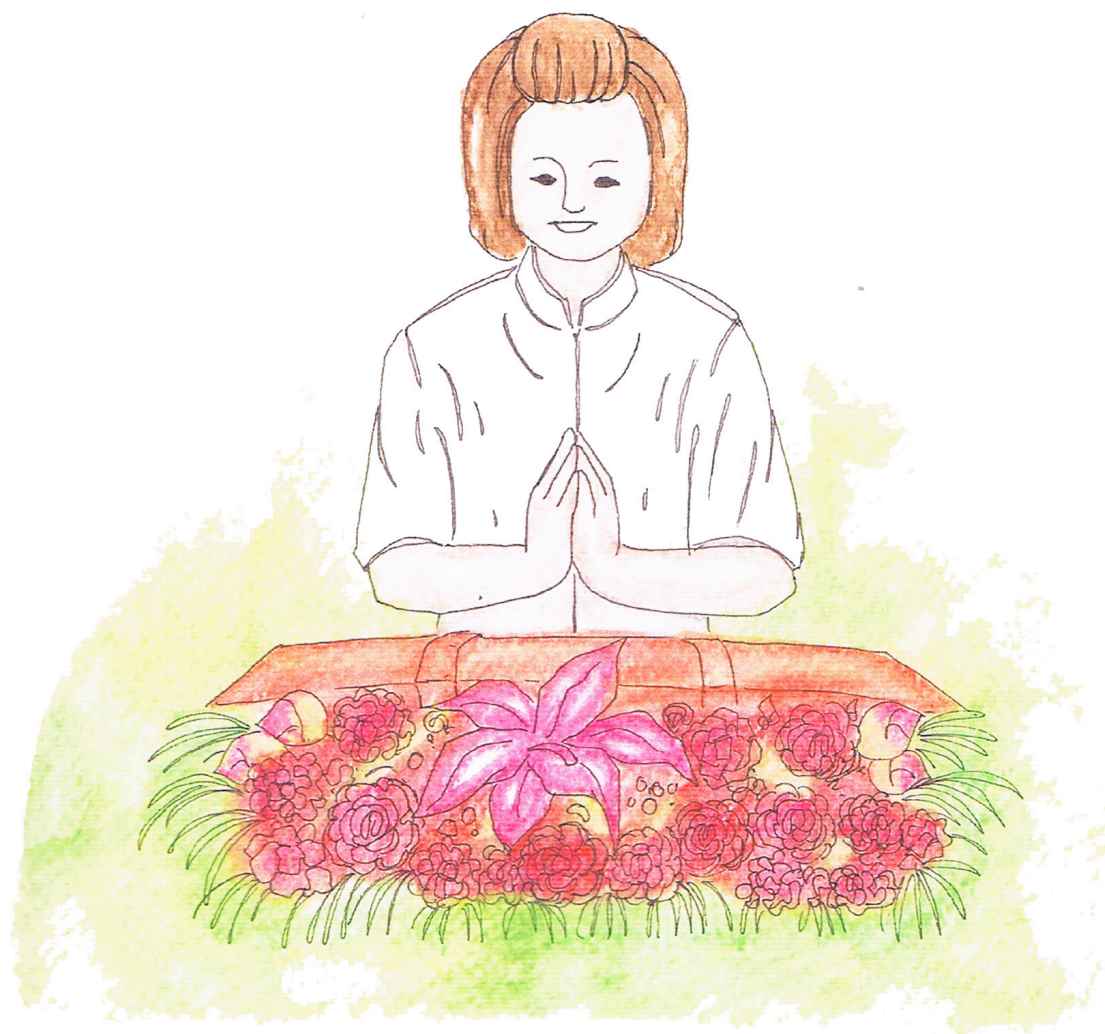
การทอดกฐิน คือ การนำผ้ากฐินไปวางต่อหน้าพระภิกษุสงฆ์
อย่างน้อย ๕ รูป แล้วให้พระภิกษุสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งที่ได้รับมอบหมาย
จากคณะสงฆ์ทั้งหมดเป็นเอกฉันท์ให้เป็นผู้รับผ้ากฐินนั้น

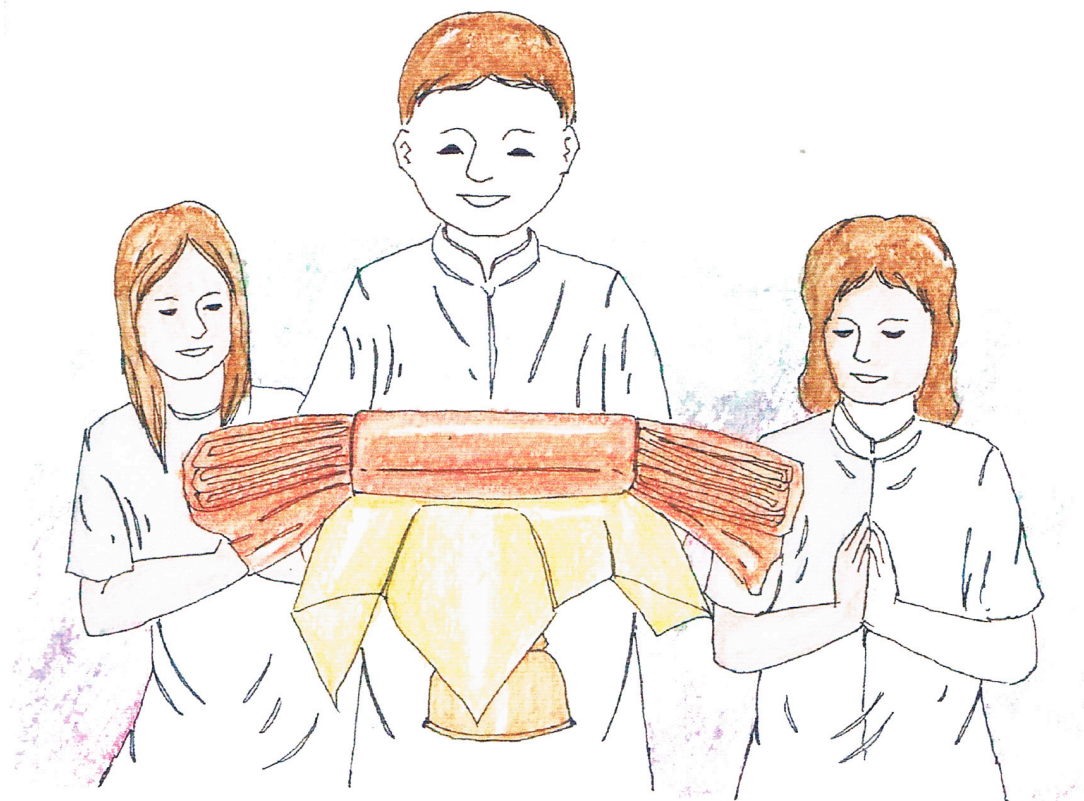
เขตกำหนดการทอดกฐิน การทอดกฐินเป็นกาลทานตามพระวินัย
กำหนดกาลไว้ คือ ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ
เดือน ๑๒ ผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสใคร่จะทอดกฐิน ก็ให้ทอดได้
ในระหว่างระยะเวลานี้ จะทอดกฐินก่อนหรือหลังกำหนดนี้
ไม่ถือว่าเป็นการทอดกฐิน

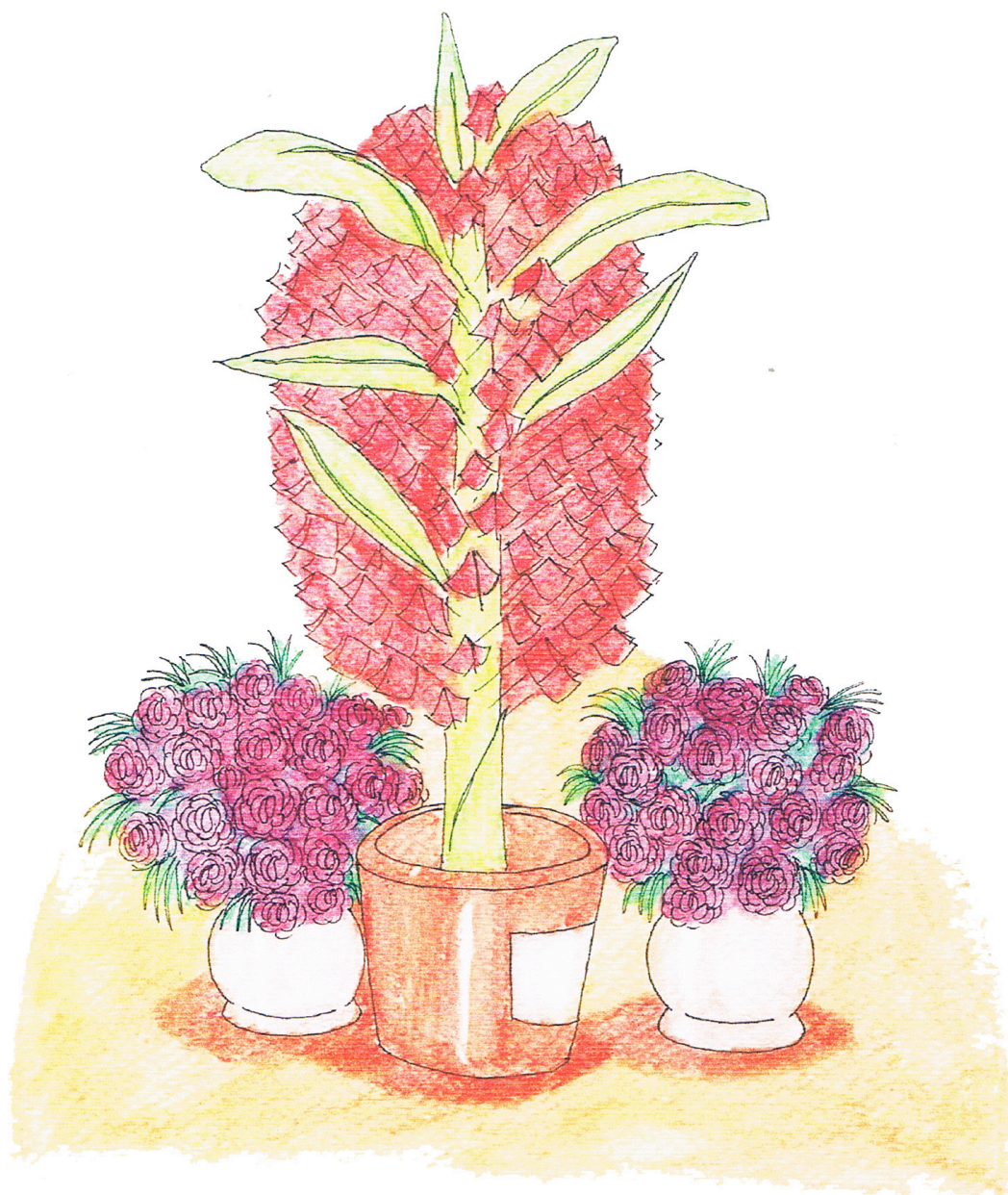
การทอดกฐินในปัจจุบัน ถือว่าเป็นทานพิเศษ กำหนดเวลาหนึ่งปี
ทอดถวายได้เพียงครั้งเดียว ตามอรรถกถาฎีกาต่าง ๆ กฐินมี ๒ ลักษณะ
ได้แก่ มหากฐิน คืออาศัยปัจจัยไทยธรรม บริวารเครื่องกฐินจำนวนมาก
ไม่รีบด่วนเพื่อจะได้มีส่วนหนึ่งเป็นทุนบำรุงวัด เช่น การซ่อมแซมบูรณวัด
อาราม ปัจจุบันนิยมเรียกว่า “กฐินสามัคคี”

“จุลกฐิน” คือการทำจีวร พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท
ทุกฝ่ายต้องช่วยกันทำให้เสร็จภายในกำหนดหนึ่งวัน ทอฝ้าย ปั่น กรอ
ตัดเย็บย้อมทำให้เป็นชั้นผ้าได้ขนาดตามพระวินัย แล้วทอดถวาย
ให้เสร็จในวันนั้น

การทอดกฐินในเมืองไทย แบ่งออกตามประเภทของวัดที่จะไปทอดคือ
 ผ้ากฐินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิน
 ไปพระราชทานทอดด้วยพระองค์เองยังพระอารามหลวง เรียกว่า กฐินหลวง
 ผ้ากฐินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไป
 พระราชทานทอดด้วยพระองค์เองยังวัดราษฎร์ เรียกว่า กฐินต้น
 ผ้ากฐินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้พระบรมวงศานุวงศ์
 หรือหน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ ไปทอดถวายยังพระอารามหลวง เรียกว่า
 กฐินพระราชทาน

พิธีทอดกฐินเป็นงานบุญใหญ่ ดังนั้นโดยมากจึงจัดงานเป็น ๒ วัน
วันตั้งองค์กฐินที่บ้านเจ้าภาพก็ได้ หรือจะไปตั้งที่วัดก็ได้
กลางคืนมีการเจริญพุทธมนต์ และมหรสพครึกครื้นสนุกสนาน
ญาติพี่น้องและมิตรสหายมักจะมาร่วมทำบุญ
วันรุ่งขึ้นก็จะนำกฐินไปทอดที่วัด

การทอดกฐินจะทอดในตอนเช้าก็ได้ ตอนเพลหรือตอนบ่ายก็ได้
แล้วแต่สะดวก หรือพร้อมการถวายภัตตาหาร ถ้าเป็นในชนบท
ชาวบ้านจัดภัตตาหารถวายแต่พระภิกษุสงฆ์ด้วย เจ้าของกฐินก็จัดไปด้วย
อาหารมากมายเหลือเฟือ แล้วแต่กาลเทศะของแต่ละท้องถิ่นด้วย

การถวายผ้ากฐินนั้นคือ เมื่อขบวนเจ้าภาพเดินทางมาถึงวัดที่จะทอดกฐินแล้ว ให้ตั้งขบวนแห่เวียนทักษิณารอบอุโบสถ 3 รอบ แล้วนำองค์กฐินและบริวารกฐินเข้าไปในอุโบสถ ตั้งผ้ากฐินและบริวารหน้าพระสงฆ์จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ถวายผ้าพระประธาน (พระพุทธรูปในอุโบสถ) กล่าวคำอาราธนาศีล 5 สมาทานศีล 5 ตั้งนะโม 3 จบ แล้วกล่าวคำถวายผ้ากฐินเสร็จแล้ว พระสงฆ์ทำพิธีอุปโลกน์กฐิน เจ้าภาพอุ้มผ้ากฐินและบริวารกฐินถวายแด่พระสงฆ์ พระสงฆ์ให้พร เจ้าภาพกรวดน้ำอุทิศกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไป เมื่อพระสงฆ์ให้พรเสร็จแล้ว กราบพระสงฆ์ 3 ครั้งเป็นอันเสร็จพิธีถวายผ้ากฐิน หลังจากนั้น พระสงฆ์ก็จะทำสังฆกรรมเกี่ยวกับพระสงฆ์ต่อไป

ใบความรู้เพิ่มเติม

วันบุญกฐิน

การทอดกฐิน เป็นประเพณีที่สำคัญของพระพุทธศาสนิกชนอย่างหนึ่งนิยมทำกันตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๑๑ ไปจนถึงวันเพ็ญเดือน ๑๒ คำว่ากฐิน แปลว่าไม้สะดึง คือกรอบไม้ชนิดหนึ่งสำหรับซึ่งผ้าให้ตึงสะดวกแก่การเย็บ ในสมัยโบราณเย็บผ้าต้องเอาไม้สะดึงซึ่งผ้าให้ตึงเสียก่อนแล้วจึงเย็บเพราะช่างยังไม่มีเครื่องมือเหมือนสมัยปัจจุบันนี้ และเครื่องมือการเย็บผ้าก็ไม่เพียงพอเหมือนจักรเย็บผ้าในสมัยปัจจุบัน การทำจีวรในสมัยโบราณจะเป็นผ้ากฐินหรือจีวรอันมิใช่ผ้ากฐินถ้าภิกษุทำเอง ก็จัดเป็นงานเอิกเกริกทีเดียว เช่นตำนานกล่าวขานไว้ว่าการเย็บจีวรนั้นพระเถระานุเถระต่างมาช่วยกันเป็นต้นว่า พระสารีบุตร พระมหาโมคคัลลานะ พระมหากัสสปะ แม้แต่สมเด็จพระบรมศาสดาก็เสด็จลงมาช่วยภิกษุสามเณรอื่นๆก็ช่วยชวนช่วยในการเย็บจีวร อุบาสกอุบาสิกาที่จัดหาน้ำดื่มเป็นต้น มาถวายพระภิกษุสงฆ์ มีองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นประธาน การเย็บจีวรแม้ธรรมดาก็ต้องช่วยกันทำหลายผู้หลายองค์

ผ้ากฐิน โดยความหมายก็คือผ้าสำเร็จรูปโดยอาศัยไม้สะดึง นิยมเรียกกันจนถึงปัจจุบันนี้

การทอดกฐิน คือการนำผ้ากฐินไปวางต่อหน้าพระสงฆ์อย่างต่ำ ๕ รูป

แล้วให้พระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งที่ได้รับมอบหมาย จากคณะสงฆ์ทั้งหมดเป็นเอกฉันท์ให้เป็นผู้รับกฐินนั้น

เขตกำหนดทอดกฐิน การทอดกฐินเป็นกาลทาน ตามพระวินัยกำหนดกาลไว้ คือ ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๑๑ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒

ผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสใครจะทอดกฐินก็ให้ทอดได้ในระหว่างระยะเวลา นี้ จะทอดก่อนหรือหลังกำหนดนี้ ก็ไม่เป็นการทอดกฐิน การทอดกฐินในสมัยปัจจุบัน

ถือเป็นทานพิเศษกำหนดเวลาให้ปีหนึ่งทอดถวายได้เพียงครั้งเดียว ตามอรรถกถาฎีกาต่างๆ

กำหนดชนิดของกฐินมี ๒ ลักษณะคือ

จุลกฐิน

การทำจีวรพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบททุกฝ่ายต้องช่วยให้กันทำให้เสร็จภายในกำหนดหนึ่งวัน

ทำฝ่าย ปั่นกรอ ตัด เย็บ ย้อม ทำให้เป็นชั้นธได้ตามขนาดตามพระวินัย

แล้วทอดถวายให้เสร็จภายในวันนั้น

มหากฐิน

คืออาศัยปัจจัยไทยธรรมบริวารเครื่องกฐินจำนวนมากไม่รีบด่วนเพื่อจะได้มีส่วนหนึ่งเป็นทุนบำรุงวัด

คือทำนกรรมบ้าง ซ่อมแซมบูรณของเก่าบ้าง ปัจจุบันนิยมเรียกว่ากฐินสามัคคี

การทอดกฐินในเมืองไทยแบ่งออกตามประเภทของวัดที่จะไปทอด คือพระอารามหลวง

ผ้าที่พระกฐินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานด้วยพระองค์เอง

หรือโปรดให้พระบรมวงศานุวงศ์ผู้ใหญ่ไปพระราชทานเครื่องกฐินทานนี้จัดด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์

ตัวเอง เรียกว่า กฐินหลวง บางทีก็เสด็จไปพระราชทานยังวัดราษฎร์ด้วยนิยมเรียกว่ากฐินต้น

พิธีกรานกฐิน เป็นพิธีฝ่ายภิกษุสงฆ์โดยเฉพาะ คือภิกษุผู้ได้รับมอบผ้ากฐิน
นำผ้ากฐินไปทำเป็นไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่ง เย็บ ย้อม
แห้งเรียบร้อยแล้วเคาะระฆังประชุมกันในโรงพระอุโบสถ
ภิกษุผู้รับผ้ากฐินถอนผ้าเก่าอธิษฐานผ้าใหม่ที่ตนได้รับนั้นเข้าสู่เป็นไตรจีวร

ที่มา [http:// www.dhammathal.org/day/kathnin.php](http://www.dhammathal.org/day/kathnin.php)

คำศัพท์ท้ายเล่ม

กรานกฐิน	ซึ่งไม่สะดึง คือเอาผ้าที่จะเย็บเป็นจีวรเข้าซึ่งที่ไม่สะดึง เย็บเสร็จแล้วบอกแก่ภิกษุสงฆ์ทั้งหลายผู้ร่วมใจกันให้นามของสงฆ์เพื่ออนุโมทนา ภิกษุผู้เย็บจีวรเช่นนั้นเรียกว่าผู้กราน
กาลทาน	เวลาทาน, คราวทาน
จุกฐิน	เรียกพิธีทอดกฐินที่ต้องทำตั้งแต่ปั่นฝ้าย ทอ เย็บ ย้อมผ้ากฐิน และถวายสงฆ์ให้เสร็จภายในวันเดียว
ไตรมาส	๓ เดือน
ฎีกา	คำอธิบายขยายความ
พระวินัย	ระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ
อนุโมทนา	ยินดีตาม ยินดีด้วย พลอยยินดี เรียกคำให้ศีลให้พรของพระว่า คำอนุโมทนา
อานิสงส์	ผลแห่งกุศลกรรม ผลบุญ ประโยชน์

ชุดฝึกเสริมทักษะ ที่ ๓.๔
“สรุปใจความสำคัญ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านเรื่อง “วันบุญกฐิน” แล้วตอบคำถามจากเนื้อเรื่อง

1. วันบุญกฐินกำหนดไว้อย่างไร
.....
2. คำว่า “กฐินสามัคคี” มีความหมายว่าอย่างไร
.....
3. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานด้วยพระองค์เอง หรือโปรดเกล้าให้พระบรมวงศานุวงศ์ผู้ใหญ่ไปพระราชทาน เรียกว่า
.....
4. ข้อยกเว้นพิเศษในการทอดกฐิน มีไว้อย่างไร
.....
5. “มหากฐิน” มีความหมายว่าอย่างไร
.....
6. “จุลกฐิน” มีความหมายว่าอย่างไร
.....
7. พิธีทอดกฐิน กำหนดไว้อย่างไร
.....
8. พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ภิกษุภรรณาได้เพราะเหตุใด
.....
9. พระภิกษุ ที่ได้รับภรรณาได้รับอานิสงส์อย่างไร
.....
๑๐. นักเรียนคิดว่า “วันบุญกฐิน” ควรปฏิบัติตนอย่างไร
.....